

The background is a vibrant, abstract composition of colors including red, orange, yellow, green, and blue, with a central, darker, more textured area that resembles a stylized figure or a landscape element. The overall effect is dynamic and artistic.

# bandurria

PAÍS **ESPANYA**

REGIÓ **AGRES (PAÍS VALENCIÀ)**

**guia**  
**instrument**

# AFINACIÓ MÉS COMUNA EN LA MÚSICA TRADICIONAL

Sis línies representant sis ordres de cordes dobles.

1. PRIMERES CORDES: A5 (LA)
2. SEGONES CORDES: E5 (MI)
3. TERCERES CORDES: B4 (SI)
4. QUARTES CORDES: F#4 (FA#)
5. QUINTES CORDES: C#4 (DO#)
6. SEXTES CORDES: G#4 (SOL#)



## LES CORDES

### La nostra recomanació en la bandúrria amb el tir d'entre 270 i 280 mm

- Primeres: D'ADDARIO: PL 0.010" o ELIXIR 0.010".  
(no s'oxiden)
- Segones: D'ADDARIO PL 0.014" o ELIXIR 0.014".  
(no s'oxiden)
- Terceres: D'ADDARIO 0.020" o FISOMA 0.020"
- Quartes: D'ADDARIO 0.026" o FISOMA 0.026"
- Quintes: 5ª de guitarra clàssica D'ADDARIO J46 o HANNABACH 850 PSP 5MT
- Sisenes: 6ª de guitarra clàssica D'ADDARIO E-6TH o HANNABACH 850 PSP 5MT

## **ÍNDEX**

- **DESCRIPCIÓ I CONTEXT HISTÒRIC**
- **AFINACIÓ MÉS COMUNA EN LA MÚSICA TRADICIONAL**
- **EL DIAPASÓ I LA DIGITACIÓ.**
- **MÀ DRETA, LA PUA I ELS COPS DE PUA**
  - \***EL TRÈMOL**
  - \***EL PLECTRE O PUA**
- **LA JOTA**
- **FANDANGO, MALAGUENYA I U**
- **EL BOLERO I EL COPEO**
- **ELS ROMANÇOS**
- **LES NADALES**
- **AGRAÏMENTS**

## DESCRIPCIÓ

### CONTEXT HISTÒRIC

LA BANDÚRRRIA, és un instrument musical de corda polsada pertanyent a la família dels cordòfons. Té una forma similar al llaüt i compta amb sis ordres de cordes dobles afinats normalment en intervals de quarta, la qual cosa li brinda un so característic. Es creu que el seu origen és espanyol, a més de ser un instrument relativament modern si el comparem en els llaüts àrabs i moriscs introduïts a la península Ibèrica durant l'edat mitjana. La bandúrria conserva la forma i característiques semblants del llaüt, però amb una dimensió més petita, la qual cosa li dona una sonoritat més aguda i brillant, per la lògica de tindre el tir de cordes més curt i la caixa harmònica més petita.

La bandúrria s'utilitza principalment com a instrument musical en la interpretació de música tradicional espanyola i llatinoamericana i es va convertir en un instrument popular en la música folklòrica de diverses regions espanyoles com ara: Castella, València, Aragó, Múrcia, Andalusia i altres. També es troba a la música tradicional de països llatinoamericans com Mèxic, Colòmbia, Perú i Xile, on va ser portada pels colonitzadors espanyols.

## AFINACIÓ MÉS COMUNA EN LA MÚSICA TRADICIONAL

La bandúrria en l'actualitat i de forma més generalitzada, té dotze cordes (sis parelles, poden ser octavades o no), encara que podem trobar bandúrries amb tan sols sis cordes senzilles. Les bandúrries modernes solen muntar les dues primeres parelles metàl·liques i les quatre últimes parelles entorxades. Les cordes entorxades poden tenir l'ànima d'acer o de niló com les de les guitarres actuals.

Generalment per a la música tradicional, la bandúrria s'afina en interval de quarta justa, l'afinació estàndard de la bandúrria és la següent (de primeres a sextes cordes), sis línies representant sis ordres de cordes dobles:

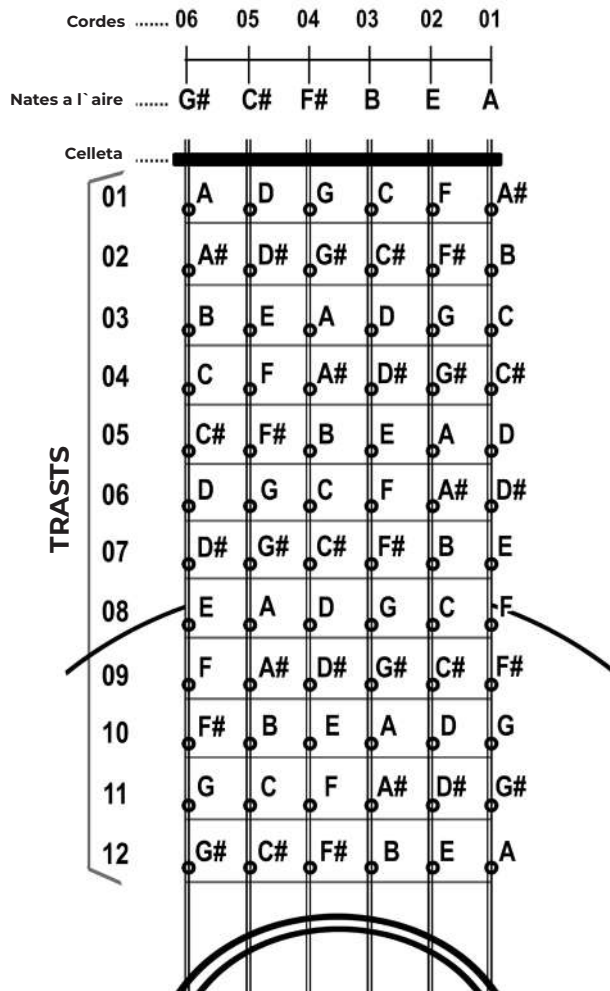
- 1. PRIMERES CORDES: A 5 (LA)**
- 2. SEGONES CORDES: E 5 (MI)**
- 3. TERCERES CORDES: B 4 (SI)**
- 4. QUARTES CORDES: F# 4 (FA#)**
- 5. QUINTES CORDES: C# 4 (DO#)**
- 6. SEXTES CORDES: G# 3 (SOL#)**

No obstant això, depenent de l'estil musical i de les preferències de l'intèrpret, és possible trobar diferents afinacions en la bandúrria. Aquesta és només una de les afinacions possibles encara que és la més comuna en l'actualitat. En última instància, l'elecció de l'afinació dependrà de la música que es vulgui interpretar i de les preferències individuals del músic.

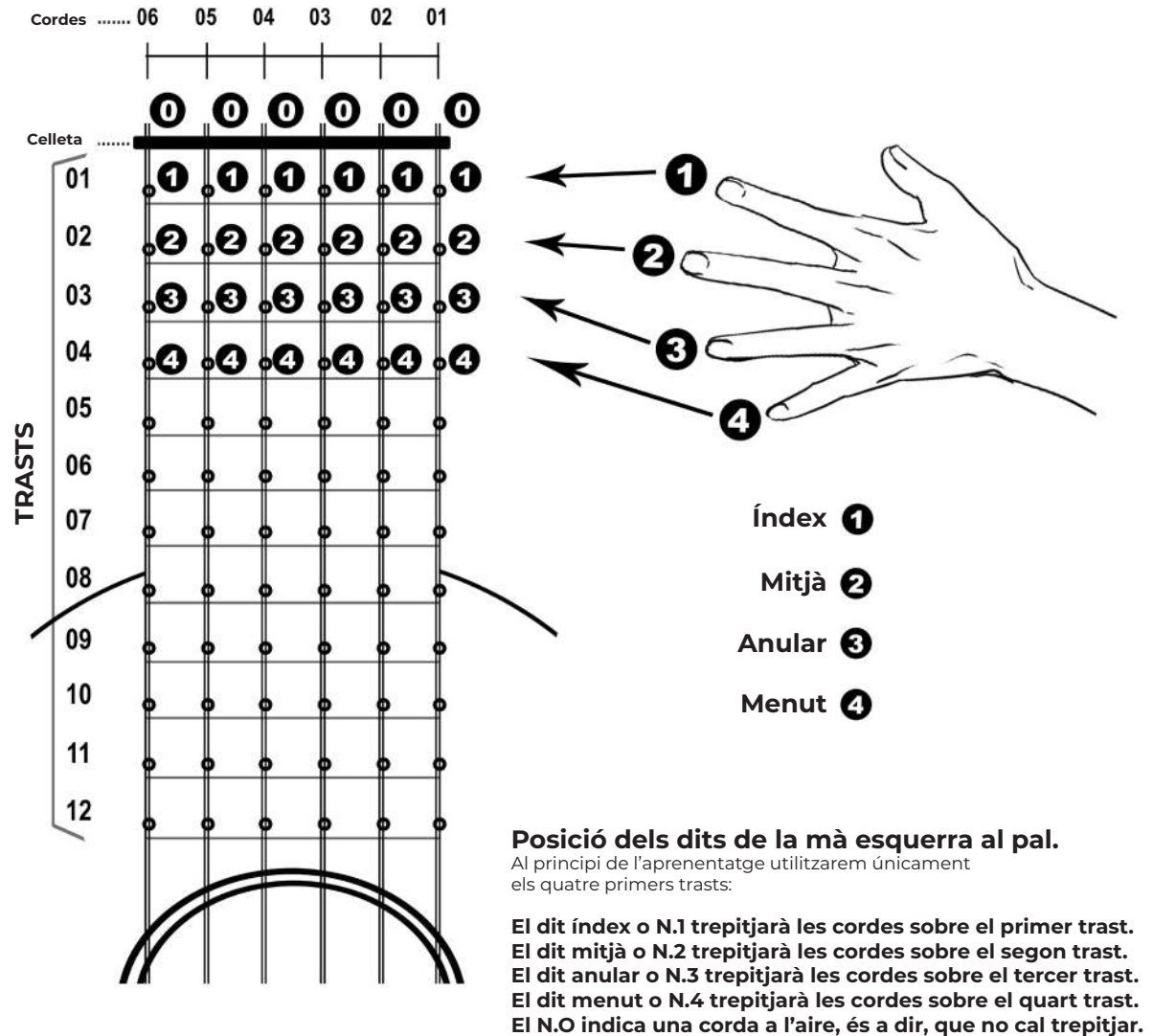
## GRÀFICS DEL DIAPASÓ BANDÚRRIA

Grafics del diapasó de totes les notes que es produeixen des del primer trast fins al dotze.

### GRÀFIC AMB SOSTINGUTS #

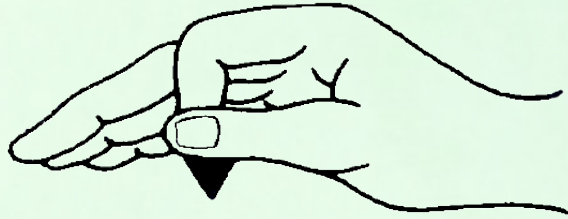


## Numeració dels dits per a la digitació BANDÚRRIA



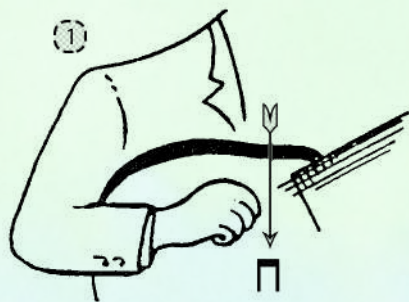
## MÀ DRETA, LA PUA I ELS COPS DE PUA.

La pua es pren amb els dits polze i índex de la forma que indica el dibuix:

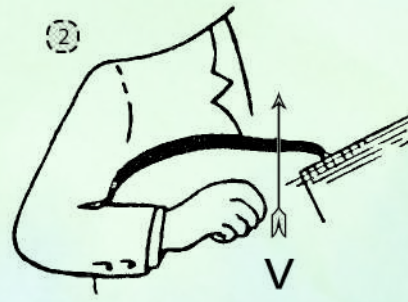


No s'ha d'oprimir fortament amb els dits, per a evitar la tensió dels músculs de la mà. Els dits mig, anular i menut estaran en la seua posició normal, ni corbats ni estirats, i mai es recolzaran en la tapa harmònica. La flexibilitat de la mà s'ha d'aconseguir per la major o menor pressió de la pua amb els dits, i de la suavitat o energia del canell per als cops de pua en la pulsació. La punta de la pua estarà lleugerament inclinada cap al pont, especialment en el trèmol.”

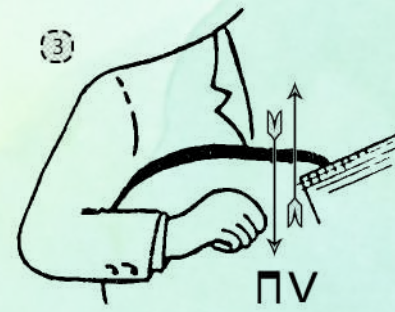
## ELS COPS DE PUA SÓN TRES:



**Pua directa**  
(cap a baix)



**Pua indirecta o  
contra-pua**  
(cap amunt)



**Pua i contra-pua**  
(cap a baix i cap amunt  
alternativament)

Encara que depèn del músic, en la música tradicional se sol utilitzar normalment només el moviment de “PUA DIRECTA”, encara que la manera acadèmica utilitza la combinació de les tres formes, obtenint major rapidesa en l'execució i un so més net i brillant.

Alzapua

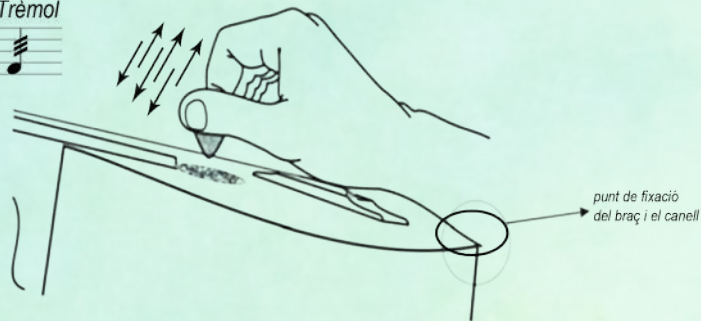
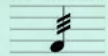
# Jota en "A"



♩=138

## EL TRÈMOL

El Trèmol



Consisteix a polsar repetidament les cordes amb la pua; aquesta es col·loca recta i quasi perpendicular a les cordes per a evitar al màxim possible els sorolls. El moviment ha de ser alternat, regular, uniforme i ràpid sobre una mateixa nota. Començar a tocar-lo lentament ajuda a anar agafant el tacte adequat i la potència de so necessària. Per a fer trèmol cal deixar més punta del plectre lliure i utilitzar el moviment de l'avantbraç.

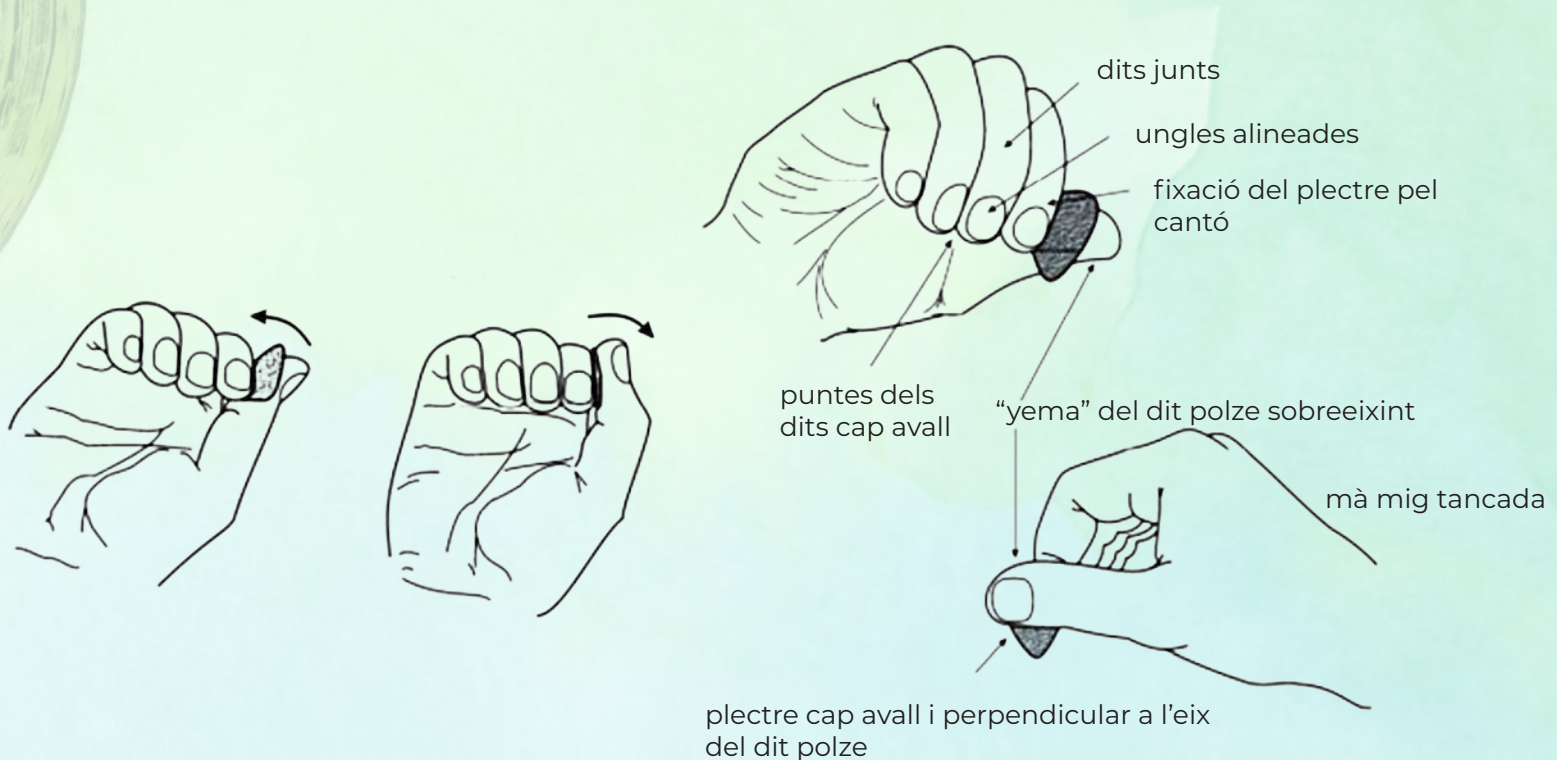
♩=138  
Tremolo

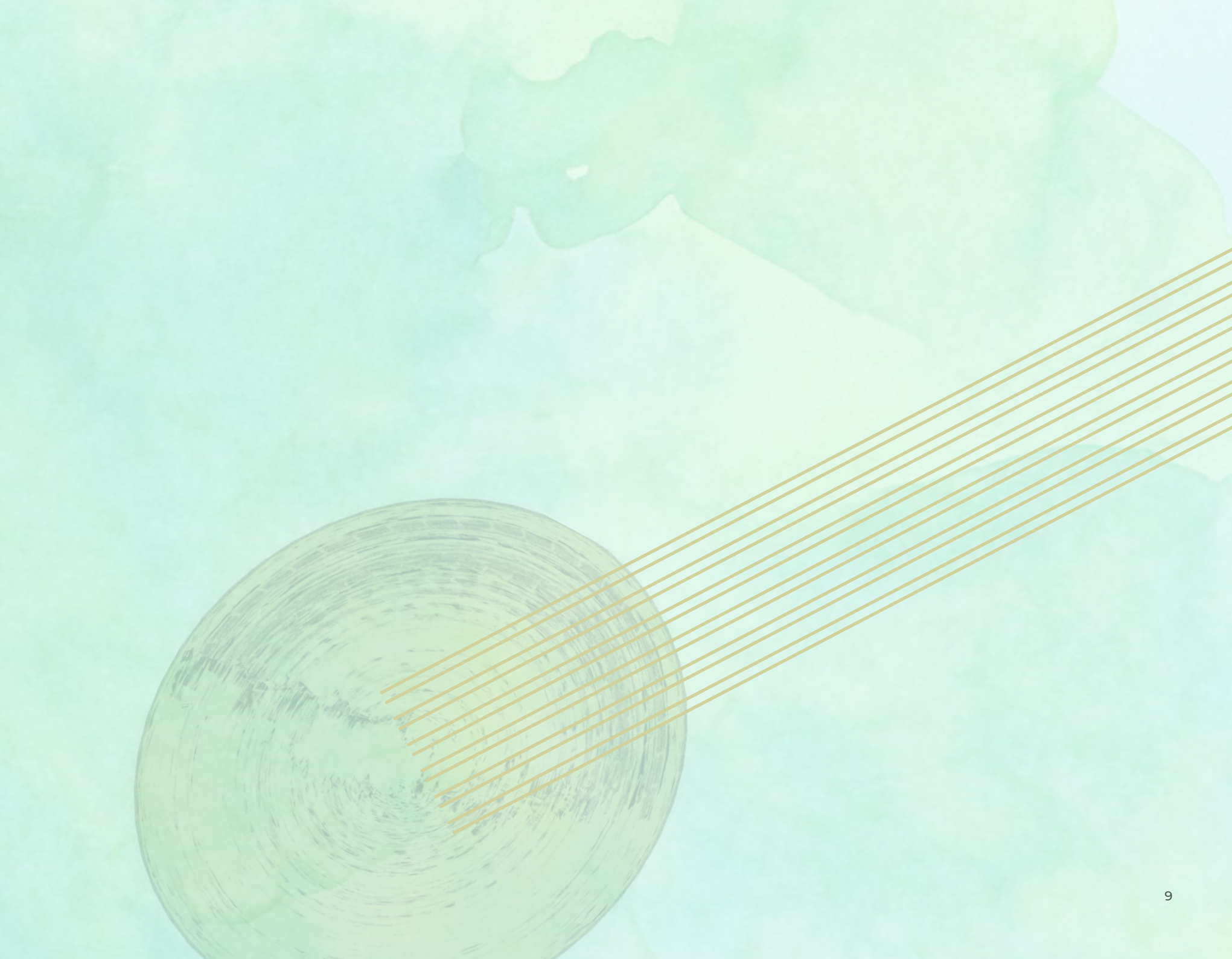
# Jota en "A"

## EL PLECTRE O PUA

El plectre, també conegut com a pua, plomí, vitella, unglia o ungleta, és una peça xicoteta, prima i ferma, generalment en forma de triangle, feta de diversos materials que s'utilitza per a tocar la bandúrria, llaüt i altres instruments de corda, com un reemplaçament o ajuda dels dits.

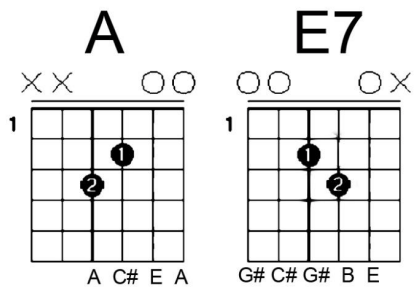
L'escatat i angle d'atac: El so millora substancialment si es realitza l'escatat de la punta de la pua en forma d'hèlix d'avió, com es veu en les fotos. Els atacs són més nets i es guanya en velocitat en facilitar l'entrada la pua en les cordes. Açò és recomanat fer-ho en tota mena de pues, encara que també es va produint amb el desgast natural. Adjunt un gràfic amb l'angle d'atac de la pua sobre les cordes:





## LA JOTA

El seu ritme sol ser en compàs de 3/4, encara que alguns autors sostenen que el 6/8 s'adapta millor a l'estructura del cicle coreogràfic i estròfic. Les harmonitzacions populars més habituals se cenyeixen a dos acords, el de tònica i el de dominant. Quatre compassos de tònica i quatre compassos de dominant, així fins a la fi. Les melodies instrumentals solen començar en el segon temps del primer compàs i solen acabar en el tercer temps del quart compàs, anticipant-se així a l'harmonia següent. Una de les tonalitats més usals en les jotes és "La Major - A" com a tònica i "Mi setena" com a dominant. La lletra, pel que fa a la forma, sol escriure's en quartets octosíl·labs en mètrica castellana i heptasíl·lab en mètrica valenciana, sent assonant el primer i el tercer vers.



## Xitxarra de Biar (Alt Vinalopo)

JOTA EN (A)

Bandúrria

10

20

30

40

49

D.S. al Fine



## FANDANGO de Xixona (l'Alacantí)

Fandango de cobla partida

SOLM

Bandúria

RE7 SOLM RE7 SOLM

RE7 SOLM VEU

RE7 SOLM

RE7 SOLM RE7

SOLM RE7 SOLM

RE7 SOLM

1..2. RE7 SOLM RE7

SOLM DOM RE7 SOLM DOM

RE7 SOLM 3. RE7 SOLM

## FANDANGO I “U” O MALAGUENYA

L'U és un ball originat al sud peninsular a la fi del segle XVII o començaments del XVIII. Es troba fortament arrelat a totes les comarques de la meitat sud. Cap al nord, solament el trobem en la costa, on arriba fins a la comarca de la Plana. És un ball que presenta moltes denominacions: Al sud es diu malaguenya, en les comarques centrals o en les comarques de parla castellana més interiors s'anomena: fandango i en les comarques centrals del nord de la província d'Alacant s'anomena: Villanera, Safanòria, Ball pla o Sandinga. Sol ser ball de parella, antigament solt i més modernament agarrat.

## FANDANGO ENLLAÇAT

L'U és un ball originat al sud peninsular a la fi del segle XVII o començaments del XVIII. Es troba fortament arrelat a totes les comarques de la meitat sud. Cap al nord, solament el trobem en la costa, on arriba fins a la comarca de la Plana. És un ball que presenta moltes denominacions: Al sud es diu malaguenya, en les comarques centrals o en les comarques de parla castellana més interiors s'anomena: fandango i en les comarques centrals del nord de la província d'Alacant s'anomena: Villanera, Safanòria, Ball pla o Sandinga. Sol ser ball de parella, antigament solt i més modernament agarrat.

## FANDANGO DE COBLA PARTIDA

És un gènere musical exclusivament valencià, que té la particularitat de dividir la cobla amb una xicoteta tornada. Apareix en les comarques de l'Alcoià, la Foia de Castalla i el Camp d'Alacant. La Pedreguera o El fandango Masero de Biar, són un exemple.



# U de Xàtiva SOLM



## TONALITATS MÉS TÍPIQUES DEL FANDANGO

TONALITATS MÉS TÍPIQUES DEL FANDANGO						
Tornada	Alternen cada dos compassos					
Melodia instrumental	Mi	Mi7	Si7	Si7	La	La7
	Fa	Lam / Fa	Do	Mim / Do	Sib	Rem/Sib
<b>Cobla cantada</b>						
1 <sup>a</sup> frase	Mi	Mi7	Si7	Si7	La	La7
2 <sup>a</sup> frase	Do	Do	Sol	Sol	Fa	Fa
3 <sup>a</sup> frase	Fa	Fa	Do	Do	Sib	Sib
4 <sup>a</sup> frase	Do	Do	Sol	Sol	Fa	Fa
5 <sup>a</sup> frase	Sol7	Sol7	Re7	Re7	Do7	Do7
6 <sup>a</sup> frase	Do	Do	Sol	Sol	Fa	Fa
	Fa	Fa	Do	Do	Sib	Sib

## EL BOLERO I EL COPEO

Les seguidilles foren el ball popular més de moda als carrers i places al segle XVIII, i s'han conservat fins als nostres dies sobretot a les comarques del nord valencià, potser perquè anaven associades a la jota o al fandango, formant cants ballables utilitzats per al peculiar ball solt d'estes terres fins als nostres dies. Una forma elaborada i escolaritzada de les seguidilles és el bolero. Al nostre territori la quantitat i varietat de boleros més gran que hui coneixem són de les comarques de La Costera, La Ribera, La Vall de Tavernes i La Safor, llocs on més influència i importància van tindre les escoles i mestres de ball i per això solem trobar-los lligats a les escoles de ball i al ball de comptes que ensenyaven els mestres.

El bolero, com una evolució de les seguidilles, hereta d'aquestes el compàs ternari, la literària forma mètrica i la seua estructura, que consisteix en tres parts conegudes com a cobles o mudances. Cada cobla té una introducció i tres parts entre les quals s'intercalen tornades instrumentals. Aquest joc es repeteix dos, tres o quatre vegades, depenent dels costums de la zona i la preferència del mestre. Després de cada repetició, es produeix una interrupció denominada el ben parat, durant la qual el ballarí roman estàtic fins a la següent cobla.

A Banyeres, Bocairent i Ontinyent s'han trobat unes variants de les seguidilles anomenades copeos, amb un tempo més lent que les seguidilles, però no tan pausat com els boleros, dels que presentem un d'ells.





# COPEO DE BANYERES

Bandúrria

(La M)

♩

LAM MI7 LAM MI7 LAM

7 MI7 LAM MI7 LAM MI7 LAM MI7

14 LAM MI7 LAM MI7 LAM

21 MI7 LAM MI7 LAM MI7 LAM **Fine** MI7

28 LAM REM MI7

36 LAM MI7 LAM 1. MI7 LAM

43 2. MI7 A la ♩ **Fine** MI7 LAM

## EL ROMANÇ DE CEC.

Tal com els romanços joglarescos medievals, els cecs solien cantar (de vegades amb acompanyament instrumental), de poble en poble, històries reals o inventades descrites de forma minuciosa, sempre farcides de temes truculents o successos insòlits, i abundància de detalls morbosos per ablanir la sensibilitat del públic. Després solien vendre als assistents la història cantada impresa.

### LLETRA

Sant Roro té molts devots,  
I és un sant molt “milagrós”,  
que per a fer-se en un got,  
mai no a segut “pereos”.

**Quant era xiquet, a penes parlava,  
anava a les tendes i s'emborratxava.**

Quan era més fadrinet,  
li augmenta la devoció,  
i no passava ni un dia,  
sense prendre gafarró.

**Tenia amistat, tenia amistat,  
amb les taverneres que ho venen fiat.**

Un carro con cuatro mulas,  
de vino anava cargado,  
“s'astacaron” en lo fango,  
i no pogueren sacar-lo.

**I el pobre Sant Roro con otro borratxo,  
bebieron el vino i sacaron el carro.**

Vingueu tots els més borratxos,  
a adorar al seu patró,  
i el millor que “mos han dado”,  
que és un sant molt “milagrós”

**I ara a la “vellea”, ell s'ha divertit,  
i en un bon “petorro”, es “muigué” en una nit.**

Tots els que esteu escoltant,  
gardeu sempre una copeta,  
per a poder convidar,  
al que canta esta “copleta”.

**I al pobre sant Rorro, doneu-li memòria  
i en el seu ofici vos done la glòria.**



# Romaņç St. Roro

Bandúrria

The musical score is written for a single staff in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a 3/8 time signature. The piece consists of 110 measures, divided into ten systems of eight measures each. The notation includes various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. Above the staff, the letters 'REM' and 'LAM' are placed above specific measures, indicating a sequence of rests and lammas. The sequence of these letters is: REM, LAM, REM (measures 1-3); LAM, REM, REM, LAM, REM (measures 4-8); LAM, REM, LAM, REM, LAM (measures 9-13); REM, LAM, REM, LAM, REM, LAM (measures 14-18); REM, LAM, REM, LAM (measures 19-22); REM, LAM, REM, LAM, REM (measures 23-27); REM, LAM, REM, LAM (measures 28-31); REM, LAM, REM, LAM, REM (measures 32-36); REM, LAM, REM, LAM, REM (measures 37-41); LAM, REM, LAM, REM, LAM, REM (measures 42-47).

## LA NADALENCA O NADALA

Aquesta mena de cançons d'arrel popular es canten els dies previs a l'arribada de Nadal fins a la mateixa diada i a més de l'arribada de Jesús, tracten altres temes profans com ara el fred i la neu i molt en especial, la gastronomia nadalenca on apareixen un recull de plats i dolços de tot arreu del territori valencià, com el putxeret, confits, peladilles, torrons, coques i casques.



## PASTORETS I PASTORETS

(Castell de Guadalest) **NADALA**

Bandúrria

mim 2 SI7 mim

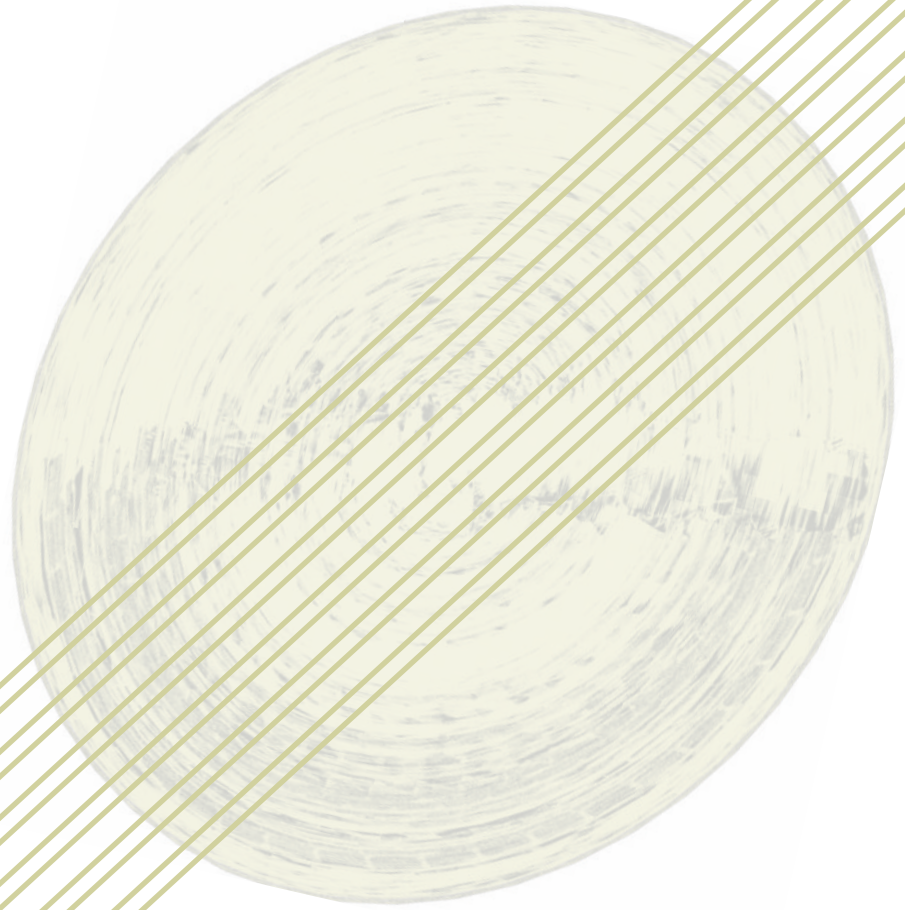
10 MI7 lam SI7 mim

19 MIM SI7

26 MIM SI7 LAM MIM

34 SI7 MIM SI7 MIM

poco a poco rit.



## AGRAÏMENTS

A **JOSEP CARRETERO** per les seues aportacions de materials, partitures i coneixements al voltant de la música tradicional valenciana i en concret a la bandúrria com a instrument cordòfon i melòdic essencial en la música tradicional valenciana.

A **ENRIC ALEPUZ** per les seues aportacions en la comprensió dels romanços i les nades tradicionals al territori valencià.

A **PACO LUCAS** per les seues aportacions de tècnica de pua en la música tradicional valenciana.

A **VICENT ROIG** traducció a l'anglès.



RONDALLA I DANSES  
**LA COMARCAL**

**N.I.F.** G40590069

AGULLENT - **C.P.** 46890  
C/Cervantes, 2 P01-Porta 2

**691 932 404**

**E-MAIL:** [rondalla@lacomarcal.eu](mailto:rondalla@lacomarcal.eu)  
[rondallalacomarcal@gmail.com](mailto:rondallalacomarcal@gmail.com)

**WEB:** [www.lacomarcal.eu](http://www.lacomarcal.eu)  
[www.facebook.com/rondallalacomarcal](http://www.facebook.com/rondallalacomarcal)

[www.tradmusic.eu](http://www.tradmusic.eu)



[https://www.youtube.com/  
@tradimusic2023](https://www.youtube.com/@tradimusic2023)



DISCLAIMER: This project (Ref.N.- 2021-1-ES01-KA210-ADU-000034972) has been funded with support from the European Commission. This educational portal reflects the views only of the author and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.



**Co-funded by  
the European Union**

